Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Rosario Lasa Garmendia

Ordizia, Gipuzkoa (1938)

Aurkibidea

Biografia

Ordizian jaio zen 1938an, zazpi senideko sendian. Gurasoak Oiangu auzokoak zituen, ama Oiangu baserrikoa eta aita Arranomendikoa. Urdaneta kalean eta Tximista kaleko Lizarazu-enea etxean bizi izan da. Kalean jaioa izan arren, amaren jaiotetxean pasa zuten haurtzaro gehiena. Oiangu baserria ezaguna dugu, Fray Andres de Urdanetaren jaiotetxea delako eta parke ezagun bat dagoelako bertan. Rosario eskola nazionalean ibili zen, baita josten ikasten ere. Lanean, azoketan "korsetera"ren saltzaile laguntzaile moduan eta josten ikasi zuen lekuan bertan aritu zen. Elkarrizketan Angeles eta Joseba anai-arrebekin batera azaltzen da.

Zintak

ORD-041

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Otegi, Aitziber
- **Data**: 2011-08-08
- **Iraupena**: 111 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. Oiangu baserria eta Andres Urdaneta

- **Erref**: ORD-041/002
- **Iraupena**: 0:02:16. **Hasi**: 00:04:27. **Bukatu**: 00:06:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:
<p>Amaren jaiotetxeari, Oiangu baserriari, buruzko azalpenak. Etxe horretan jaio zen Andres Urdaneta apaiz eta kosmografoa. Garmendia familia errentero

gisa bizi izan zen baserri horretan; etxejabea Infantadoko Dukea zen. Administratzaileek Barretxe jauregian kobratzen zien errenta (dirua eta kapoi parea) San Martin Egunean.

2. Eskola nazionala eta Hidalgoren partikularra

- **Erref**: ORD-041/010
- **Iraupena**: 0:01:45. **Hasi**: 00:19:57. **Bukatu**: 00:21:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:
Eskolan non ibili ziren. Neskak eta mutilak aparte ikasten zuten. Irakasleak aipatzen dituzte. Ikasle asko ziren. Moja karmeldarren eskola ere bazen herrian, baina hura ordainpekoa zen. Joseba Hidalgo izenekin maisu batekin partikularrean. Partikularra ordaintzeko zer gorabehera izan zituen kontatzen du.

3. Nesken eta mutilen heziketa

- **Erref**: ORD-041/011
- **Iraupena**: 0:01:11. **Hasi**: 00:21:42. **Bukatu**: 00:22:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Eskola garaiko oroitzapenak. Neska eta mutilen arteko aldea ikasketetan. Ez zuten elkarrekin ikasten. Lanbide-eskolan mutilak ziren gehiengoa.

4. Aitaren igeltsero lanak

- **Erref**: ORD-041/013
- **Iraupena**: 0:00:49. **Hasi**: 00:25:03. **Bukatu**: 00:25:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:
Aitak lantegian lan egiteaz gain, igeltsero lanak egiten zituen. Tximiniak garbitzen zituenean-eta, dirua eman beharrean patatarekin, zigiluekin... ordaintzen zioten batzuk.

5. Umetako jolasak

- **Erref**: ORD-041/016
- **Iraupena**: 0:04:22. **Hasi**: 00:27:17. **Bukatu**: 00:31:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Umetako jolasak: txirunba, diaboloarekin, kaniketan, "al bote", tabatan, "guardias y ladrones", sokasaltoan, ardogika pospolo-kaxa azalekin... Erdaraz aritzen ziren jolasean. Auzoko neska-mutilak elkarrekin ibiltzen ziren jolasean.

6. 'Cara al Sol' kantatu behar

- **Erref**: ORD-041/017
- **Iraupena**: 0:00:33. **Hasi**: 00:31:39. **Bukatu**: 00:32:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:
Eskola nazionalean, sartu orduko 'Cara al Sol' kantatu behar izaten zuten: gero, ateratzerakoan, berriz kantatu behar izaten zuten.

7. Txori-habi bila

- **Erref**: ORD-041/019
- **Iraupena**: 0:01:14. **Hasi**: 00:33:26. **Bukatu**: 00:34:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Hegaztiak
- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza

Laburpena:
Jaietan, lau edo bost lagun txori-habia bila joaten ziren. Txoritan, tiragomarekin eta erreklamoan, nola ibiltzen ziren. Kardantxiloak (jilgero), kirrixkiletak (canario)... harrapatzen zituzten.

8. Fruituak harrapatzen ibiliak

- **Erref**: ORD-041/020
- **Iraupena**: 0:03:03. **Hasi**: 00:34:40. **Bukatu**: 00:37:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:
Umetako ibilerak. Gaztainak, sagarrak, mizpirak, hurrak... harrapatzen ibiltzen ziren. Basozainarekin, markesaren parkeko (Barrena parkeko) zaindariarekin eta udaltzainekin izandako gorabeherak kontatzen dituzte.

9. Garai bateko Ordizia

- **Erref**: ORD-041/021
- **Iraupena**: 0:04:02. **Hasi**: 00:37:43. **Bukatu**: 00:41:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:
Garai bateko Ordizia nolakoa zen. Jende guztiak elkar ezagutzen zuen. Zer aldaketa izan diren herrian. Tximista kalea nolakoa zen; non bizi ziren. Iluntze partean, kaleetan ez zen argi askorik izaten: herriko mutilek ilunpetan neskak nola beldurtzen zituzten arbiekin, kalabazekin... Frontoian, plazan edota Tximista kalean jolasten zuten.

10. Herriko denda eta tabernak

- **Erref**: ORD-041/022
- **Iraupena**: 0:03:12. **Hasi**: 00:41:45. **Bukatu**: 00:44:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:
Herrian zer denda eta taberna zeuden. Denden izenak eta zer kaletan zeuden.

11. Arrain-saltzaileak

- **Erref**: ORD-041/023
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 00:44:57. **Bukatu**: 00:46:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:
Arrain-saltzaileak gurdi batekin ibiltzen ziren kalez kale. Ordiziako gizon bat motorrarekin ibiltzen zen inguruko herrietan (Zaldibia, Larraitz, Orendain...) arraina saltzen.

12. Barberuak eta ile-apaindegiak

- **Erref**: ORD-041/025
- **Iraupena**: 0:01:23. **Hasi**: 00:47:16. **Bukatu**: 00:48:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:
Barberuak (Beitia, Olea, Insausti...) eta ile-apaindegiak (Monika).

13. Santa Maria kalean zazpi taberna

- **Erref**: ORD-041/027
- **Iraupena**: 0:01:52. **Hasi**: 00:49:03. **Bukatu**: 00:50:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:
Santa Maria kalean zazpi taberna zauden: Hidalgo, Gau-txori, Murua, Martinez, 'Navarro', 'El Tubo' eta 'La Anismadad'. Urdaneta kalean ere baziren taberna batzuk. Sagardotegiak.

14. Banketxe, zinema eta lantegiak

- **Erref**: ORD-041/028
- **Iraupena**: 0:01:36. **Hasi**: 00:50:55. **Bukatu**: 00:52:31
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Banketxeak
- Aisia » Kultura » Zinema
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Goierriko lantegiak

Laburpena:
Banco Guipuzcoano. Zinema: Etxezarreta. Lantegiak: CAF, Nadal cartonages, Apellaniz, Galarreta... Aroztegiak, karrozeriak, zerrategiak... aipatzen dituzte.

15. Aguazilak eta gauzainak

- **Erref**: ORD-041/029
- **Iraupena**: 0:01:57. **Hasi**: 00:52:31. **Bukatu**: 00:54:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Udal langileak

Laburpena:
Aguazilak eta gauzainak. Izenak aipatzen dituzte. Haien eginkizunak zein ziren. Aguzilak jotzen zuen bandoa herrian; danborra jo, herritarrei dei egin eta partea ematen zuen.

16. Medikua, emagina eta praktikantea

- **Erref**: ORD-041/031
- **Iraupena**: 0:01:22. **Hasi**: 00:55:03. **Bukatu**: 00:56:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:
Bi mediku ezagutu dituzte herrian: Don Juan eta Don Felix. Norbait gaixotuz gero, medikua joaten zen etxera. Luzi Zaldua zen herriko emagina. Praktikantea nor zen.

17. Gerrako atxilotuak eta fusilatuak

- **Erref**: ORD-041/034
- **Iraupena**: 0:04:53. **Hasi**: 00:59:26. **Bukatu**: 01:04:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:
Gerra hasi zenean, hainbatek ihes egin zuen herritik. Sasoi hartan, Angeles 'La Amistad' tabernan neskame aritzen zen. Zinema zegoen tokian, kartzela jarri zuten: herriko eta inguruetako atxilotuak bertan sartzen zituzten. Angeles jana ematera joaten zen atxilotuei kartzelara. Gerra denborako atxilotu eta fusilatuak. Fusilatutako senide eta herritar batzuei buruzko azalpenak: Ataunen, Etxarrin, Urbasan... hil zituzten.

18. Goserik ez

- **Erref**: ORD-041/037
- **Iraupena**: 0:00:35. **Hasi**: 01:07:09. **Bukatu**: 01:07:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Gerra denboran ez zuten goserik pasa. Baserrian ez zen jatekorik falta izaten: babarruna, patata, taloa... zerbait izaten zen beti.

19. Artoa errotan ehotzera

- **Erref**: ORD-041/038
- **Iraupena**: 0:01:02. **Hasi**: 01:07:44. **Bukatu**: 01:08:46
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:
Rosario neskatila zela, artoa ehotzera joaten zen errotara. Bizikletaz egiten zuen joan-etorria. Ibasko eta Zaldibiako errotetara joan ohi zen.

20. Etxeko bizikleta

- **Erref**: ORD-041/039
- **Iraupena**: 0:00:42. **Hasi**: 01:08:46. **Bukatu**: 01:09:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:
Bizikleta bakarra zegoen etxean. Anai-arreba gazteenek erabiltzen zuten, eta zaharrenak beti inbidiatan izaten ziren. Bizikleta Orbea markakoa zen. Rosariok dio "mutilentzako bizikleta" zela zeukan formagatik.

21. Oianguko bidea

- **Erref**: ORD-041/040
- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 01:09:28. **Bukatu**: 01:10:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:
Oianguko bidea noiz egin zuten. Obra-hondakinekin egin zen bidea, auzolanean. Obra-hondakinen artetik txatarra biltzen aritzen zen Angeles; gero, saltzeko.

22. Libra eta erdi haragi

- **Erref**: ORD-041/041
- **Iraupena**: 0:01:35. **Hasi**: 01:10:33. **Bukatu**: 01:12:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Errazionamendu garaiko kontuak. Rosario eta Joseba joaten ziren harategira erosketak egitera: libra eta erdi ("tres cuarterones") eltzerako haragi eskatzen zuten bederatzi lagunentzako. Errazionamenduko kartila nolakoa zen.

23. Jatekoa

- **Erref**: ORD-041/042
- **Iraupena**: 0:01:49. **Hasi**: 01:12:08. **Bukatu**: 01:13:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Bakoitzak bere plateretik jaten zuen. Morokila, denek eltze batetik.

Bazkalordurako: babarrunak. Afaritarako: aza patatekin edo porru-patatak. Postrerako: Josebak mendian harrapatutako sagarrak edo gaztainak. Igandetan: garbantzuak edo oiloa saltsan.

24. Garbitasun pertsonala

- **Erref**: ORD-041/043
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 01:13:57. **Bukatu**: 01:15:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala

Laburpena:
Etxean ura eta argia zituzten. Ura nola berotzen zuten. Zapatuetan, etxeko emakumeak sukaldean garbitzen ziren barrinoi batean. Ez ziren mutilen aurrean garbitzen. Nesken eta mutilen arteko desberdintasunak.

25. Lagun asko etxean

- **Erref**: ORD-041/044
- **Iraupena**: 0:01:51. **Hasi**: 01:15:47. **Bukatu**: 01:17:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:
Etxea nolakoa zen. Lagun asko ziren etxean: normalean, binaka egiten zuten lo. Angeles gurasoen etxera ezkondu zen: garai hartan ohitura zen. Eguberritan, senide asko biltzen ziren etxean.

26. Emandako arroparekin

- **Erref**: ORD-041/045
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 01:17:38. **Bukatu**: 01:18:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Rosario mandatari lanetan ibiltzen zen herriko aberats batzuentzat. Trukean, arropa asko ematen zioten. Angelesek arropa horiek konpondu, eta etxeko guztientzat izaten zen arropa.

27. Arropa eta oinetakoak

- **Erref**: ORD-041/047
- **Iraupena**: 0:03:08. **Hasi**: 01:19:53. **Bukatu**: 01:23:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Nesken lehengo janzkera: gonak, soineak, blusak... Rosariok galtzak jantzita agertzen den argazki bat aipatzen du: garai hartan, ez zen ohikoa emakumeak galtzak jantzita ibiltzea. Aitaren eta osabaren galtzekin anaientzako galtza motzak egiten zituen Angelesek. Oinetakoak: Borceries markako larruzko botak, zolan iltzeak izaten zituzten. Apretak zuritzeko eta gehiago irauteko trikimailuak. Baserriko lanetan zebiltzanean buruan zapia eta txapel handi bat jartzen zuten eguzkitik babesteko.

28. Joskintza

- **Erref**: ORD-041/048
- **Iraupena**: 0:01:39. **Hasi**: 01:23:01. **Bukatu**: 01:24:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:
Etxean egindako arropa erabiltzen zuten. Josten non ikasi zuten: Angeles, aurrena, jostun batekin ibili zen ikasten, eta, gero, posta-truke bidezko ikastaroa egin zuen (Academia CCC); Rosario, berriz, Urdaneta kaleko Gorgoño Calvo sastrerian aritu zen.

29. Asteburuan, zinera eta dantzara

- **Erref**: ORD-041/051
- **Iraupena**: 0:02:39. **Hasi**: 01:27:48. **Bukatu**: 01:30:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Zinema
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Asteburuan, zinera joaten ziren. Pelikulak katalogatzeko moduak: hiru erronbokoa, bi erronbokoa... Igandetan, musika-bandak jotzen zuen plazan. Ordiziako dantzaldia bukatzen zenean, Beasaina joaten ziren korrika han beranduago amaitzen baitzen. Dantza lotuan egitea libre zen.

30. Santa Ana festak

- **Erref**: ORD-041/053
- **Iraupena**: 0:02:48. **Hasi**: 01:31:46. **Bukatu**: 01:34:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:
Garai bateko Santa Ana festak nolakoa ziren. Santa Anaren irudia erretzen zen plazan. Kalejirak egiten zen Lizarrako musika-bandaren atzetik. Danborrada eta "matutina" ere egiten ziren. Herriko kuadrillek egiten zituzten karrozak.

31. Oianguko festa

- **Erref**: ORD-041/055
- **Iraupena**: 0:01:24. **Hasi**: 01:35:37. **Bukatu**: 01:37:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Auzoko ospakizunak

Laburpena:
San Inazio Egunean egiten zen Oiangun festa. Gerra aurretik hasi zen festa hori ospatzen: Hiru hamarreko elkartekoek antolatu zen aurrenekoz. Bazkaria eta erromeria izaten ziren.

32. Garai bateko Oiangu

- **Erref**: ORD-041/057
- **Iraupena**: 0:00:31. **Hasi**: 01:38:44. **Bukatu**: 01:39:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:
Garai bateko Oiangu nolakoa zen. Belardiak eta soroak ziren nagusi. Lehen, bi baserri zeuden: Oiangu Handi eta Oiangu Txiki.

33. Ordizia eta Beasain arteko pikea

- **Erref**: ORD-041/060
- **Iraupena**: 0:01:54. **Hasi**: 01:40:45. **Bukatu**: 01:42:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
- Aisia » Kirola » Futbola

Laburpena:
Lehen pike handia zegoen bi herrien artean, futbola tarteko zela. Elkarri kantuak ateratzen zizkien.

34. Villafranca Unión Club

- **Erref**: ORD-041/061
- **Iraupena**: 0:00:57. **Hasi**: 01:42:39. **Bukatu**: 01:43:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Futbola

Laburpena:
Ordiziako futbol taldeak Villafranca Unión Club izena zuen. Josebak jokatu zuen herriko futbol taldean. Herrian futbolerako zaletasun handia zegoen.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-17

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com